

Redegørelse nr. R 3 (14/10 2016)

Folketinget 2016-17

Skriftlig redegørelse

(Redegørelsen er optrykt i den ordlyd, hvori den er modtaget).

Redegørelse 14/10 16 om samarbejdet i Arktis.

(Redegørelse nr. R 3).

Udenrigsministeren (Kristian Jensen):

Denne redegørelse om samarbejdet i Arktis ligger i forlængelse af tidligere redegørelser fra 2011-2015 om det arktiske samarbejde. Formålet med redegørelsen er at orientere om fremgangen i det konkrete arbejde i Arktis med særlig vægt på det internationale samarbejde. Samtidig er der taget hensyn til regeringens årlige redegørelse om rigsfællesskabet, hvor hovedvægten er på problemstillinger, som er specifikke for Færøerne og Grønland eller relateret til forholdet mellem Danmark og hhv. Færøerne og Grønland.

I Arktis stiger temperaturen dobbelt så hurtigt som den globale gennemsnitstemperatur. Det betyder bl.a., at havisens udbredelse bliver stadig mindre – særligt om sommeren – og bidrager til de globale havstigninger fra Grønlands indlandsis vokser. Disse ændringer har stor betydning. Ikke blot for befolkningerne i Arktis, men også for globale forhold. Forskere fra kongeriget spiller en stor rolle i den arktiske vidensopbygning om klimaændringer og bidrager bl.a. til arbejdet under FN's klimapanel og i regi af Arktisk Råd. Samtidig opleves en stigende interesse for de økonomiske muligheder, som temperaturstigningerne fører med sig i forhold til havtransport og udnyttelse af naturressourcer. En bæredygtig udvikling til gavn for indbyggerne i Arktis er et centralt element i Kongeriget Danmarks Strategi for Arktis 2011-2020. Strategien, der er udgangspunktet for vores indsats i regionen, fokuserer således ikke kun på håndteringen af udfordringerne, men også på potentialerne i Arktis.

INTERNATIONALT SAMARBEJDE OM ARKTIS

Fra de fem arktiske kyststater (Canada, Kongeriget Danmark, Norge, Rusland og USA) er der fortsat stærk opbakning til Ilulissat-erklæringen fra 2008, hvori kyststaterne er blevet enige om, at de uenigheder, der måtte opstå i Arktis, skal løses på baggrund af folkeretten. Ilulissat-erklæringen er et godt fundament for fastholdelsen af Arktis som et lavspændingsområde. Generelt arbejder kongeriget på at styrke samarbejdet i Arktis og samtidig undgå overlap mellem regionale fora i Arktis, herunder mellem Arktisk Råd, Barentsrådet og Østersøsamrådet. Selvom Ukraine-krisen indtil videre har haft begrænset indflydelse på samarbejdet i Arktis, hvilket man fra kongerigets side har bakket op om, er det vigtigt løbende at forholde sig til, hvordan udviklingen i de internationale forhold uden for regionen påvirker den sikkerhedspolitiske situation i Arktis. Der er blandt de arktiske stater enighed om at fastholde en dialog på basis af de gensidige interesser,

der er i fælles håndtering af konkrete arktiske problemstillinger inden for de etablerede arktiske fora.

Arktisk Råd

Arktisk Råd er fortsat det primære forum for drøftelse af arktiske spørgsmål. Rådet blev etableret ved Ottawa-erklæringen i 1996. For at markere 20-året herfor vedtog de arktiske udenrigsministre i september 2016 fælleserklæringen »*The Arctic Council: A Forum for Peace and Cooperation*«. I tæt dialog med repræsentanter for regionens oprindelige folk og med deltagelse af en række observatørstater og -organisationer samarbejder de otte arktiske stater om miljøbeskyttelse og bæredygtig udvikling i Arktis. Samarbejdet i Arktisk Råd er under fortsat udvikling. USA har i perioden 2015-2017 formandskabet. Kongeriget deltager i rådets arbejde som én delegation og taler med én stemme på grundlag af løbende forudgående koordination mellem de tre rigsdele. Under temaet »*One Arctic*« har det amerikanske formandskabsprogram angivet følgende overordnede prioriteter: 1) imødegåelse af konsekvenserne af klimaforandringer 2) ansvarlig styring af Det Arktiske Ocean 3) styrkelse af økonomien og levevilkårene i Arktis og 4) øget international opmærksomhed på Arktis. Derudover har USA med afholdelsen af GLACIER-konferencen i Alaska i august 2015 og den amerikanske udenrigsministers besøg i henholdsvis Norge, Danmark og Grønland i 2016 signaleret et styrket amerikansk fokus på klimadagsordenen, herunder i en arktisk sammenhæng.

Arbejdsgrupper og taskforcer

Samarbejdet i Arktisk Råd udmøntes af seks arbejdsgrupper, der gennem arbejdsprogrammer og ministermødernes erklæringstekster modtager deres mandater og konkrete arbejdsopgaver: Arctic Monitoring and Assessment Programme, der leverer videnskabeligt baserede vurderingsrapporter om arktiske miljø- og klimaforhold; Arctic Contaminant Action Programme, der understøtter konkrete forureningsindsatser i Arktis; Emergency Prevention Preparedness and Response, der samarbejder om akutte forureningsproblematikker (f.eks. oliespild), eftersøgning og redning samt naturkatastrofer; Protection of the Arctic Marine Environment, der samarbejder om beskyttelsesstrategier for marine arktiske områder; Conservation of Arctic Flora and Fauna, der samarbejder om arktiske biodiversitetsforhold; og Sustainable Development Working Group (SDWG), der har til opgave at udvikle redskaber, som kan styrke en bæredygtig politisk, økonomisk, social og kulturel udvikling med respekt for oprindelige folks rettigheder. Grønland og Færøerne varetager kongerigets deltagelse i de to sidstnævnte arbejdsgrupper med Grønland som delegationsleder. Aktiv deltagelse i arbejdsgruppen for bæredygtig udvikling i Arktis, SDWG, er vigtig for Grønland og Færøerne, da der her sættes fokus på den menneskelige dimension af det arktiske samarbejde. Det amerikanske formandskab for arbejdsgruppen har endvidere taget initiativ til arbejdet med en flerårig strategisk plan, som forventes præsenteret på Arktisk Råds ministermøde i marts 2017. Grønland indgår, som kongerigets delegationsleder, aktivt i arbej-

det med strategiudviklingen, idet der arbejdes for et særligt fokus på at styrke de arktiske folks levevilkår og anvendelsen af oprindelige folks viden.

Udover de faste arbejdsgrupper kan der også oprettes taskforcer, som har et mere afgrænset og målrettet mandat inden for et givent formandskab. For øjeblikket er der nedsat tre taskforcer, som fokuserer på hhv. marint samarbejde, telekommunikationsinfrastruktur og videnskabeligt samarbejde. Taskforcen om marint samarbejde i Arktis kan ses i kontekst af de seneste års mange drøftelser om miljøbeskyttelse af hele eller dele af Arktis og det arktiske havmiljø. Nedsættelsen af en taskforce om telekommunikationsinfrastruktur i Arktis med dansk medformandskab rummer et stort potentiale for den økonomiske udvikling i Arktis og de rammevilkår, der eksisterer for erhvervsliv og befolkninger. Med Danmarks nationale rumstrategi og Forsvarsministeriets arktis-analyse har vi fra dansk side fået et opdateret og solidt grundlag for at fremme vores interesser i et eventuelt styrket samarbejde med andre arktiske stater om f.eks. satellitbaseret navigation og overvågning. Sammen med relevante sektorministerier søger Udenrigsministeriet at sikre det bedst mulige at udnytte Taskforcen om videnskabeligt samarbejde forbereder at iværksætte den forpligtende samarbejdsaftale om videnskabeligt samarbejde, som de arktiske stater forventes at indgå på ministermødet i maj 2017. En særlig nedsat ekspertgruppe arbejder desuden med Arktisk Råds anbefalinger til at reducere udledninger af sod og metan.

Observatørstatus

I 2013 tildelte Arktisk Råd bl.a. Kina, Indien og Sydkorea observatørstatus, men ikke EU, hvilket primært skyldtes canadisk modstand pga. EU's sælforordning, som Canada fandt diskriminerede mod canadiske inuitters mulighed for eksport af sælskind til EU. Senere fulgte en WTO-sag herom anlagt af Norge og Canada. Rusland var også imod at give EU observatørstatus. Ved Arktisk Råds ministermøde i Canada i april 2015 var der ikke enighed om at optage nye observatører i Arktisk Råd. Selvom WTO-sagen mellem Canada, Norge og EU om EU's sælforordning i mellemtiden var afgjort, blev der ikke taget stilling til spørgsmålet om EU's observatørsøgning. Der var dog enighed om at videreføre den eksisterende ad-hoc ordning, hvorved EU har de facto observatørstatus og kan deltage i møder på lige fod med fuldgældige observatører. Der blev tillige på ministermødet truffet beslutning om, at der under det amerikanske formandskab for Arktisk Råd 2015-2017 skal være en gennemgang af observatørspørgsmål i Arktisk Råd inden næste ministermøde i 2017, herunder en evaluering af observatører optaget i 1996 og 1998. Forberedelserne til denne evaluering er netop påbegyndt. Danmark arbejder for, at EU tildeles observatørstatus i Arktisk Råd.

Det Arktiske Ocean

I 2015 undertegnede de fem arktiske kyststater, herunder Kongeriget Danmark for så vidt angår Grønland, en erklæring om eventuelt fremtidigt fiskeri i højsødelen af Det Arktiske Ocean. Klimaforandringerne kan med årene muliggøre kommercielt fiskeri i området, hvorfor de arktiske stater ønsker at sikre, at der er tilstrækkelig viden på området, og at der ikke i fremtiden indledes fiskeri, hvor der ikke foreligger en forvaltningsaftale. Samtidig har erklæringen en bredere udenrigspolitisk betydning, idet den er et vigtigt signal om lavspænding og gensidig vilje til samarbejde i Arktis.

I de opfølgende forhandlinger om at indgå en international fiskeriaftale er deltagerkredsen udvidet til at omfatte USA, Rusland, Canada, Kongeriget Danmark for så vidt angår Grønland og Færøerne, Norge, Island, Japan, Kina og Sydkorea samt EU. Der har fundet tre møder sted i henholdsvis USA og Canada. Færøerne vil være vært for næste møde i Tórshavn i november 2016. Forhandlingerne fokuserer på at forebygge ureguleret kommercielt fiskeri i højsøen i Det Arktiske Ocean og samtidig sikre en bæredygtig udnyttelse af eventuelle fremtidige fiskebestande.

EU

Kommissionen og EU's høje repræsentant vedtog den 27. april 2016 en fælles meddelelse til Europa-Parlamentet og Rådet om »En integreret EU-politik om Arktis« (JOIN (2016) 21 final). Som optakt til meddelelsen og EU's Globale Strategi var DIIS, EU's Institut for Sikkerhedsstudier (EUISS) og Udenrigsministeriet værter for en konference om Arktis i januar 2016. Endvidere er der fra dansk side løbende søgt aktiv indflydelse på udformningen af EU's arktiske politik for at fremme kongerigets interesser. Arktismeddelelsens hovedbudskab er, at Arktis i dag grundet lettere tilgængelighed og større aktivitet har stadig stigende strategisk betydning i verden. EU og Arktis påvirker hinanden gensidigt, og EU kan bidrage konstruktivt til at løse nogle af de udfordringer, som Arktis står overfor. Det anerkendes i meddelelsen, at der allerede er et godt og konstruktivt internationalt samarbejde i Arktis, og at EU skal støtte op herom. Der lægges op til dialog med arktiske stater, oprindelige folk og andre partnere. Konkret vil EU arbejde på 1) at støtte forskning, samle viden og samarbejde med lokale befolkninger med henblik på at adressere miljø- og klimaændringsudfordringerne i Arktis; 2) at bidrage til bæredygtig udvikling af Arktis gennem en mere koordineret og fokuseret anvendelse af EU's instrumenter og finansiering for at sikre økonomisk, social og miljømæssig udvikling – og 3) at udbygge sit engagement og sin konstruktive dialog i forhold til de arktiske stater, oprindelige folk og andre partnere. Herigennem vil EU kunne skabe en mere strategisk fokuseret politik og sikre, at EU's fremtidige bidrag til Arktis har støtte fra regionale interessenter. Det fremhæves, at EU vil samarbejde med arktiske oprindelige folk og lokale befolkninger for at sikre, at deres holdninger og rettigheder respekteres og fremmes i udvikling af EU's Arktis-politikker. Forholdet til Grønland, herunder partnerskabsaftalen mellem EU og Grønland, og bl.a. mulige arktiske investeringsmekanismer fra den Europæiske Investeringsbank fremgår eksplicit af teksten. Endvidere skal det det jvf. Kongeriget Danmarks strategi for Arktis »tilstræbes, at Færøerne gøres synligere i EU's optik som en del af det arktiske samarbejde«. Trods Kongerigets indsats for at gøre opmærksom på Færøerne som et land i den arktiske del af Europa, som også har bilaterale relationer til EU som et tredjeland, mangler EU's seneste fælles meddelelse om Arktis at tage hensyn til Færøerne, herunder er Færøerne heller ikke nævnt som del af EU's forskningssamarbejde, Horizon 2020, hvor Færøerne – ligesom Island og Norge – deltager og bidrager på lige fod med alle EU-medlemslande. Efter opfordring til Kommissionen er Færøerne blevet inkluderet i det af Kommissionen initierede Arctic Stakeholder Forum. Som opfølgning på meddelelsen vedtog Udenrigsrådet i juni 2016 rådskonklusioner om Arktis. Europa-Parlamentet har endnu ikke udtalt sig.

Arktisk samarbejde i nordisk regi

De nordiske lande er enige om, at Arktisk Råd, som de alle er medlemmer af, er det primære forum for arktiske spørgsmål, idet de øvrige arktiske stater (Canada, Rusland og USA) også deltager her. Det nordiske samarbejde ses derfor som et supplement til arbejdet i Arktisk Råd. Både for det danske formandskab for Nordisk Ministerråd i 2015 og det nuværende finske formandskab er Arktis blandt prioriteterne med fokus på blandt andet at styrke det nordisk-arktiske samarbejde om klimaudfordringerne i Arktis – særligt i forhold til at styrke sejladssikkerheden og fastholde høje miljøkrav.

I Nordisk Ministerråds arktiske samarbejdsprogram for perioden 2015-17 var der for 2016 afsat et årligt budget på DKK 8.864.000. Det overordnede formål i samarbejdsprogrammet er »Bæredygtig udvikling« inden for fire fokusområder: Befolkningen, bæredygtig erhvervsudvikling, miljø, natur og klima samt uddannelse og kompetenceudvikling. De nordiske klima- og miljøministre vedtog forud for COP21 i december 2015 en erklæring om klimaforandringer i Arktis. De nordiske samarbejdsministre besluttede i februar 2016 at støtte nedenstående politiske prioriteringer vedr. Arktis med DKK 2 mio.: 1) Bæredygtig økonomisk udvikling og investeringer (Arctic Economic Council og Internet og Telekommunikation i Arktis) 2) Oprindelige folk, herunder samarbejde med oprindelige folks organisationer i Arktis og 3) Bidrage til internationale processer, herunder FN's klimaaftale, hvor der er sikret støtte til et fælles nordisk knudepunkt i »Arctic Polar Regional Climate Centre« (Arctic-PRCC), som er et nyt initiativ i regi af Den Meteorologiske Verdensorganisation (WMO) under FN. Arctic-PRCC skal bl.a. gennem nationale meteorologiske serviceinstitutioner og andre forskningsinstitutioner understøtte frembringelse af klimatjenester og arbejdet med at rådgive om klimaforandringer og klimatilpasning. Et nordisk knudepunkt i dette arbejde vil også fremadrettet bidrage til at placere Norden som en stærk aktør i internationalt samarbejde om Arktis og klimaforandringer. På søfartsområdet iværksatte Søfartsstyrelsen under dansk formandskab i Nordisk Ministerråd i 2015 projektet, ArcticWeb, som skal øge sejladssikkerheden i Arktis ved at tilbyde let adgang til relevante data og services. Projektet gennemføres sammen med bl.a. Grønlands Selvstyre, Island og Norge, og der er en tæt dialog med Canada og USA. ArcticWeb har på nuværende tidspunkt ca. 100 skibsbrugere og et tilsvarende antal brugere blandt myndigheder, organisationer og operatører på land. I regi af forskningsprogrammet NordForsk har Nordisk Ministerråd – som omtalt i afsnittet om forskning nedenfor – iværksat et omfangsrigt arktisk initiativ, som fremadrettet vil samle en række forskellige forskningsaktiviteter med fokus på Arktis i ét program med henblik på at opnå nordisk merværdi og synergieffekter. Kongeriget Danmark har herudover arbejdet for at sikre nordisk støtte til NGO'en Inuit Sila, som arbejder med oplysning om bæredygtig sælfangst i Grønland og Canada. I efteråret 2016 forventes Nordisk Ministerråd at påbegynde drøftelserne om det arktiske samarbejdsprogram for 2018-21. Målet er et fokuseret arktisk samarbejdsprogram.

SPECIFIKKE SAMARBEJDSOMRÅDER

Kontinentalsokkelprojektet

Kongerigets delsubmission, der vedrører kontinentalsoklen nord for Grønland, afventer behandling hos FN's Kommission for kontinentalsoklens Grænser (CLCS) sammen med de

øvrige delsubmissioner syd og nordøst for Grønland samt syd for Færøerne. Delsubmissionen dækker et område på 895.541 km² uden for 200 sømil fra Grønlands kyst i det Arktiske Ocean nord for Grønland, herunder Nordpolen. Der er overlap mellem Kongerigets, Norges og Ruslands submissionsområder, ligesom der potentielt kan vise sig overlap i forhold til Canadas og USA's submissioner. Det er vanskeligt at forudsige, hvornår behandlingen i CLCS af delsubmissionerne nord for Grønland, såvel som de tidligere indleverede submissioner syd og nordøst for Grønland samt syd for Færøerne, vil begynde. Behandlingen i CLCS af submissionerne vedrørende området syd for Færøerne er dog indtil videre blevet udsat, efter Island har gjort indsigelse mod behandlingen af overlappende submissioner fra Kongeriget, UK og Irland.

Når forhandlingerne med CLCS er afsluttet, vil CLCS fremkomme med sine anbefalinger vedrørende den ydre grænse for de respektive landes adkomst til kontinentalsokkel.

Såfremt der efter CLCS' anbefalinger eksisterer overlappende krav til nabolande vil den endelige afgrænsning være genstand for politiske forhandlinger mellem disse lande. Viser forhandlingerne sig at være uden resultat, kan afgrænsningsspørgsmål principielt indbringes for en international juridisk instans. Det bemærkes dog, at Kongeriget Danmark – helt i tråd med Ilulissat-erklæringen – lægger stor vægt på dialog og direkte forhandlinger mellem samtlige relevante stater, herunder Rusland, både i forhold til tekniske geofaglige spørgsmål samt i forhold til spørgsmål vedrørende afgrænsning af overlappende sokkelkrav. Således er Kongeriget Danmark vært for en geofaglig workshop til december 2016, den såkaldte Arctic Ocean Workshop, hvor en række af disse spørgsmål kan drøftes.

Der forestår et mangeårigt beredskabsarbejde i forhold til præsentationer, forhandlinger og vurderinger af CLCS' anbefalinger vedrørende andre landes submissioner og med at vedligeholde data og viden.

Sideløbende hermed fortsættes de løbende diplomatiske dialog med henblik på at nå et forhandlingsresultat mellem Kongeriget Danmark og alle relevante stater, der har interesser i området.

Forsvarets opgaveløsning i Arktis

Forsvarets hovedopgaver i Arktis er militært forsvar af Grønland og Færøerne, overvågning og suverænitetshævdelse og for Grønlands vedkommende tillige at varetage opgaver på havmiljøområdet uden for tre sømilsgrænsen og opgaver inden for eftersøgning og redning (Search and Rescue, SAR) i Kongerigets ansvarsområde. Udover disse opgaver varetager Forsvaret gennem sin tilstedeværelse i og omkring Grønland og Færøerne også løsningen af opgaver på vegne af andre myndigheder og som støtte til det civile samfund i Grønland og på Færøerne.

Arktiske spørgsmål berøres også inden for rammerne af det nordiske forsvarssamarbejde (NORDEFCO), hvor der bl.a. kan indgås samarbejde om de særlige udfordringer, som ekstrem kulde stiller personel og materiel overfor, og om udviklingen af arktisk vintertræning. Inden for rammerne af det nordiske beredskabssamarbejde (Haga-samarbejdet) blev det på et ministermøde i Oslo i 2014 besluttet at etablere kapaciteter i form af fælles nordiske indsatsmoduler, som kan anvendes i tilfælde af katastrofer i kolde områder, herunder i Norden og Arktis. Målet er at styrke den nordiske robusthed og skabe omkostningseffektive tiltag. Det blev også besluttet,

at indsatsmodulerne fra de nordiske lande vil kunne knyttes til EU's katastrofeulje, som bl.a. vil kunne bidrage til at finansiere udbygningen af de særlige moduler og transporten af indsatsmodulerne til et evt. katastrofeområde. Endvidere samarbejder Forsvaret med de øvrige arktiske stater gennem det nyoprettede Arctic Coast Guard Forum.

Analyse af Forsvarsministeriets opgaveløsning i Arktis

Den tidligere regering iværksatte i december 2013 en analyse af Forsvarsministeriets fremtidige opgaveløsning i Arktis (arktiske analyse) med henblik på at skabe en styrket, robust og fremtidssikret opgaveløsning bl.a. gennem nye teknologier og samarbejde. Analysen behandler alle Forsvarsministeriets nuværende opgaver i Arktis med henblik på at fastlægge, på hvilke områder og i hvilke tempi opgaveløsningen og tilstedeværelsen i Arktis bør styrkes. En række ministerier og styrelser samt repræsentanter fra Grønland og Færøerne var inddraget i arbejdet. Analysen og dens konklusioner og anbefalinger indgår i den rapport, der blev offentliggjort som regeringsudspil i juni 2016. Som led i analysen er der iværksat en række forsøg blandt andet vedrørende rekruttering af grønlandske unge til Forsvaret.

Arktisk Beredskabsstyrke

Den Arktiske Beredskabsstyrke er etableret og fortsat under udvikling. Konceptet for styrken er, at den efter behov kan sammensættes af enheder fra hele Forsvarsministeriets område. Styrken skal anvendes som supplement til enheder, der allerede løser opgaver i Arktis. Den arktiske analyse identificerer mulige tiltag til styrkelse af indsatsen i Arktis, herunder fortsat udvikling af Arktisk Beredskabsstyrke. For nuværende sker udviklingen af Arktisk Beredskabsstyrke primært gennem enhedstræning af kapaciteter samt gennemførelse af samvirkeøvelser.

Havmiljørisikoanalysen

På baggrund af Aftale på Forsvarsområdet 2013-2017 er der udarbejdet en risikoanalyse for havmiljøet i og omkring Grønland. Risikoanalysen blev offentliggjort primo april 2016. I risikoanalysen gives et fælles billede af de samlede risici i relation til havmiljøet omkring Grønland til brug for både danske og grønlandske myndigheder. Det er hensigten, at bl.a. analysen skal danne grundlag for et oplæg til sammensætning af det fremtidige havmiljøberedskab i Grønland. Som opfølgning på risikoanalysen blev der udarbejdet en analyse vedrørende risikoreducerende og beredskabsmæssige tiltag på havmiljøområdet, som indgik som bilag til den arktiske analyse.

Øvelsesvirksomhed

I 2015 gennemførte Forsvaret øvelsen *Arctic Response 2015*, som var en national stabs-, enheds- og samvirkeøvelse for relevante dele af Arktisk Beredskabsstyrke i et scenarie med en eftersøgnings- og redningshændelse (SAR) samt en havmiljøhændelse. Øvelsen blev i 2016 fulgt op af øvelsen *Greenland LIVEX*, som ligeledes var en national SAR- og havmiljøøvelse med deltagelse af både danske og grønlandske myndigheder. I forbindelse med alle øvelser er der inviteret observatører fra blandt andet de øvrige medlemslande i Arktisk Råd. I regi af Arktisk Råd gennemførte USA i 2015 en stabsøvelse og fulgte i 2016 op med såvel en eftersøgnings- og redningsøvelse (SAREX) som en oliespildøvelse med deltagelse fra øvrige arktiske stater, herunder Kongeriget Danmark.

Søfart og sejladsikkerhed

Den 1. januar 2017 træder polarkoden i kraft. Polarkoden er vedtaget i den Internationale Maritime Organisation (IMO) under FN og udgør et internationalt bindende regelsæt for sejlads i polarområder. Med koden stilles skærpede krav til skibenes konstruktion, udstyr, operation, besætningernes kompetencer samt regler, der tilgodeser det sårbare arktiske miljø. Kravene vil gælde for skibe med en bruttotonnage større end 500 og alle passagerskibe i international fart i polare farvande.

Allerede inden polarkoden træder i kraft, er de nationale krav til sejladsikkerhed blevet skærpet med udstedelsen af tre bekendtgørelser, særligt med fokus på passagerskibe med mere end 250 passagerer. Bekendtgørelserne har hjemmel i lov nr. 618 af 12. juli 2013, hvorefter erhvervs- og vækstministeren kan fastsætte regler om skærpede sejladsikkerhedsmæssige krav for sejlads ved Grønland. Bekendtgørelserne trådte i kraft den 1. januar 2016 med undtagelse af reglerne om lodspligt, der trådte i kraft den 1. juli.

Søfartsstyrelsen gennemførte i februar 2016 verdens første polarkodecertificering af det danskflagede ankerhåndteringsfartøj »Magne Viking«. Certificering efter Polarkoden forventes fremadrettet at blive uddelegeret til de anerkendte classeselskaber, således at classeselskaberne på Søfartsstyrelsens vegne kommer til at foretage syn og certificering i henhold til polarkoden.

Landkortlægning

Styrelsen for Dataforsyning og Effektivisering samarbejder tæt med de øvrige syv arktiske landes kortlægningsmyndigheder om at udvikle en digital infrastruktur for geografiske data (Arctic Spatial Data Infrastructure). Formålet er at opnå en væsentlig forbedret anvendelse og fri udveksling af data om Arktis. I samarbejdet indgår bl.a. sammenhængende arktiske reference- og baggrundskort samt udvikling af en fælles arktisk højdemodel. I arktiske egne, hvor der er store afstande mellem byerne, og hvor landskabet mange steder ændrer sig målbart fra år til år, er den geodætiske infrastruktur særlig afgørende for en nøjagtig stedbømmelse. Uden nøjagtig stedbømmelse bliver navigation usikker og kortlægning upræcis.

I Grønland er den geodætiske infrastruktur baseret på geodætiske GNSS-observationsposter, som drives af DTU's institut for Rumforskning og Rumteknologi efter aftale med Styrelsen for Dataforsyning og Effektivisering, der er myndighed på området. Styrelsen for Dataforsyning og Effektivisering vil arbejde for, at den geodætiske infrastruktur moderniseres og udbygges, så den kan understøtte udviklingen inden for moderne satellitnavigation og satellitteknologi generelt.

Styrelsen for Dataforsyning og Effektivisering og Grønlands Selvstyre igangsatte primo 2015 et pilotprojekt, der over tre år skal gennemføre en digital landkortlægning af godt 16 pct. af den isfrie del af Grønland. Pilotprojektet skal give erfaringer til brug for at vurdere mulighederne for en kortlægning af hele Grønland. De nuværende landkort er af ældre dato, hvorfor forbedrede landkort vil bidrage til at understøtte en række vigtige aktiviteter i det grønlandske samfund og til at udvikle den grønlandske forvaltning med hensyn til f.eks. miljø, råstofudvinding, turisme og infrastruktur. Projektet er finansieret af A.P. Møller og Hustru Chastine McKinney Møllers Fond til almene Formaal.

Søkortlægning

Energi-, Forsynings- og Klimaministeriet ved Geodatastyrelsen varetager søopmåling og søkortlægning af grønlandske og færøske farvande. I henhold til aftalen med Naalakkersuisut (Grønlands landsstyre) fra 2009 skal alle søkort over den sydvestlige del af Grønland genoprettes og nyproduceres inden udgangen af 2018. I 2015 blev der produceret otte nye søkort, således at der ved udgangen af 2015 i alt var produceret 32 nye søkort. Dermed mangler der fortsat at blive produceret 41 af de aftalte 73 søkort over Sydvestgrønland, som efter planen skulle være leveret inden udgangen af 2018. Som led i regeringens plan om at udflytte statslige arbejdspladser, flytter Geodatastyrelsen til Ålborg, hvilket i en periode vil påvirke produktionen af søkort. Der samarbejdes med selvstyret om at revidere aftalen for produktion af grønlandske søkort.

Klima og energi

På FN's klimatopmøde, COP21, i december 2015 i Paris indgik de 196 parter til FN's klimakonvention en global klimaaf-tale. I forhandlingerne frem mod klimaaf-talen har Kongeriget Danmark aktivt medvirket til at styrke oprindelige folks rettigheder. Af aftalens afsnit om tilpasning til klimaforandringerne fremgår det, at der i forbindelse med tilpasningsindsatsen bl.a. skal tages højde for oprindelige folks viden.

Opvarmningen i Arktis har siden 1980'erne været dobbelt så stor som den gennemsnitlige globale opvarmning, og de seneste fem år har været historisk varme. Globale og regionale klimamodeller forudsår, at ændringerne i Arktis vil fortsætte med uformindsket styrke i de kommende årtier. Da Arktis spiller en central rolle som globalt reservoir for kulde, ferskvand og kulstof vil klimaforandringerne også potentielt kunne påvirke den globale varmfordeling, atmosfærens indhold af drivhusgasser, globale havstrømme og vandstanden i verdenshavene. Der er desuden begyndende indikationer på, at ændringerne i Arktis også påvirker vejrsystemer på lavere breddegrader. Forståelsen af, hvilke konsekvenser klimaforandringerne i Arktis har, spiller dermed også en central rolle for klimatilpasningen på globalt, regionalt og lokalt niveau. Danske, grønlandske og færøske forskere og forskningsinstitutioner spiller en væsentlig rolle i opbygningen af viden om arktiske klimaændringer og deres effekter. De bidrager ligeledes aktivt til det internationale samarbejde herom.

I 2016 besluttede FN's klimapanel (Intergovernmental Panel on Climate Change) at igangsætte en særreport om klimabetingede ændringer af globale sne- og isforhold samt marine forhold. I regi af World Meteorological Organisation (WMO) blev der i 2015 taget initiativ til at etablere af Arctic Polar Regional Climate Centre (Arctic-PRCC), hvori samtlige lande i Arktisk Råd har tilkendegivet interesse for deltagelse. Miljø- og Fødevarerministeriet samt Energi-, Forsynings-, og Klimaministeriet indgår herudover i Arktisk Råds arbejde om at begrænse de klimaskadelige udledninger af sod og metan.

Danske, grønlandske og færøske forskningsinstitutioner spiller en stor rolle i opbygningen af viden om arktiske klimaændringer og bidrager bl.a. til langsigtede undersøgelser af klimaforandringerne effekter gennem bl.a. Greenland Ecosystem Monitoring (GEM), hvor der i udvalgte afgrænsede lokaliteter i Grønland gennemføres et tværfagligt og tværinstitutionelt overvågningsprogram. Desuden bidrager projektet PROMICE (Program for Monitoring of the Greenland Ice Sheet) med at overvåge og forstå, hvor meget og hvor hurtigt indlandsisen smelter. Kongeriget deltager også aktivt

i de internationale arktiske klimarelaterede forsknings- og udredningsarbejder. Det sidste særligt i regi af Arctic Monitoring and Assessment Programme (AMAP) under Arktisk Råd, hvor forskere sammenstiller, syntetiserer og vurderer den nyeste viden om arktiske klimaændringer. En ny rapport om klimaændringer og arktiske sne-, vand-, is og permafrostforhold forventes offentliggjort i maj 2017.

DANCEA-ordningen (Danish Corporation for the Environment in the Arctic) er et bærende og samlende element for kongerigets internationale arktiske klimasamarbejde i Arktisk Råd. DANCEA understøtter bl.a. overvågningen af ozonlaget samt aktiviteterne i GEM og PROMICE. DMI har i 2015 sammen med Grønlands Klimaforskningscenter udarbejdet et geografisk detaljeret datagrundlag for de forventede ændringer. De skræddersyede analyser af fremtidens klimaændringer skal bruges inden for forskellige sektorer som eksempelvis landbrug og fiskeri eller større anlæg. Projektet blev finansieret af Naalakkersuisut og DANCEA. I henhold til den femårige aftale fra 2014 indgået af daværende medlem af Naalakkersuisut for erhverv, råstoffer og arbejdsmarked og klima-, energi- og bygningsministeren fortsætter GEUS sin geologiske rådgivning af de grønlandske råstofmyndigheder, ligesom der er indgået en lang række konkrete samarbejdsprojekter mellem disse og GEUS på både olie- og mineralområdet.

Miljø og natur

Beskyttelsen af den arktiske natur skal ses i sammenhæng med den traditionelle udnyttelse af naturressourcer i Arktis, herunder fiskeriresourcer og havpattedyr. Det gælder også for Grønland og Færøerne, som har kompetencen for deres respektive natur- og miljøforvaltning under hensyn til de forpligtelser, der følger af internationale aftaler, som er bindende for kongeriget. Der er derfor et tæt samarbejde i kongeriget inden for relevant internationalt og regionalt naturforvaltningsarbejde, og Miljøstøtteordningen for Arktis, Danish Cooperation for Environment in the Arctic (DANCEA) er et bærende og samlende element for kongerigets internationale arktiske miljø- og natursamarbejde i Arktisk Råd, der gennem langsigtede monitoringsprogrammer bidrager med oplysninger til brug for det internationale arbejde med miljø- og naturregulering.

Kongeriget er omfattet af Biodiversitets-konventionen, CBD, og arbejdet i Arktisk Råd med monitorering af biodiversiteten understøtter arbejdet under CBD. Dette kom særligt til udtryk med Arktisk Råds store Arctic Biodiversity Assessment i 2013, og i dag er kongeriget sammen med USA medlem for det det opfølgende arbejde i Circumpolar Biodiversity Monitoring Programme som på Arktisk Råds ministermøde i 2017 vil fremlægge sit første assessment om de marine økosystemer i Arktis. Dette vil blive fulgt op i 2019 af assessments om fersvandssystemer og om de terrestriske områder. Arbejdet i Arktisk Råd leverer således værdifulde input til rigets arbejde i de globale fora for naturbeskyttelse, herunder FN's arbejde med en tillægskonvention til Havrets-konventionen omhandlende beskyttelse og bæredygtig udnyttelse udnyttelse uden for national jurisdiktion (BBNJ) samt arbejdet under CBD med identifikation af marine biologisk og økologisk sårbare områder. Som opfølgning på det arktiske miljøministermøde i 2010 vil en dansk-grønlandsk styregruppe i 2016-2017 komme med forslag til eventuelle fælles forvaltningstiltag til beskyttelse af særligt sårbare havområder ved Grønland.

Kongeriget er tillige omfattet af Ramsar-konventionen om beskyttede og bæredygtig udnyttelse af vådområder, hvor der samarbejdes internationalt, herunder i nordisk og nordisk-baltisk regi i det såkaldte NorBalWet. En bekendtgørelse, der implementerer konventionen i Grønland, trådte i kraft 1. september 2016.

Kongeriget bidrager aktivt med viden og vurderinger om arktiske forhold i en række internationale samarbejder om miljøet, herunder i Arktisk Råd. Arbejdet er bl.a. baseret på miljø- og klimasamarbejdet i AMAP-arbejdsgruppen under Arktisk Råd (Arctic Monitoring and Assessment Programme). Tidsserier af tungmetaller, svært nedbrydelige organiske miljøgifte (POP'er), sod og radioaktivitet måles i Grønland og Færøerne. Disse data viser, at der er et stort behov for global miljøregulering, og at global regulering er løsningen, men også at fortidens forurening er mange år om at forsvinde. Monitoreringen af forurenende stoffer i Arktis har vist sig også at være brugbar til at vurdere globale miljøaftalers effekt. De seneste forureningsdata er fremlagt i rapporten Arctic Pollution Issues 2015, som på et videnskabeligt grundlag redegør for status og udvikling af forureningen med organiske miljøgifte, tungmetaller og radioaktive stoffer. Rapporten påpeger, at international regulering som for eksempel Stockholmkonventionen har en effekt, ligesom den nye Minamatakonvention om udfasning af kviksølv forventes at få en effekt, og at der er et behov for fortsat at holde øje med de mange nye kemikalier, som ender i Arktis. En mere detaljeret rapport fra Arktisk Råd om forureningens betydning for befolkningen i Arktis er udarbejdet og forventes fremlagt på et miljømedicinsk møde i Grønland i efteråret 2016. Endelig forventes en ny videnskabelig rapport om nye forurenende stoffer i Arktis fremlagt under en videnskabelig miljø- og klimakonference, som afholdes af Arktisk Råd i april 2017 i forbindelse med ministermødet ved afslutningen af det amerikanske formandskab for Arktisk Råd.

Arktisk Råd gennemfører desuden den tværgående indsats Adaptation Action for a Changing Arctic, hvor miljø-, klima-, natur- og socioøkonomiske ændringer undersøges for at vurdere mulige tilpasninger og udfordringer for regionerne. Tre regionale vurderinger forventes færdiggjort og fremlagt til den videnskabelige miljø- og klimakonference i april 2017. Desuden er en vurdering af de samlede overordnede ændringer i Arktis under udarbejdelse og forventes fremlagt under det kommende finske formandskab. Arbejdet er baseret på viden fra de regionale indsatser og anden ny relevant viden om natur, miljø, klima og socioøkonomi. De tre pilotregioner er Barentsregionen, Baffinbugten/Davisstrædet og Beaufort Chukchi. Grønland og Danmark deltager sammen med Canada i samarbejdet om Baffin Bay/Davisstrædet.

Naalakkersuisoq for miljø og natur indgik med uddannelses- og forskningsministeren i august 2014 en aftale om DCE – Nationalt Center for Miljø og Energis rådgivning og opgavevaretagelse om miljøbeskyttelse på råstofområdet over for de grønlandske myndigheder. Aftalen dækker perioden 2015-2019 og er udtryk for en fortsættelse af det tætte samarbejde på råstofområdet. Der er efterfølgende fulgt op med yderligere samarbejdsaftaler mellem Miljøstyrelsen for Råstofområdet og DCE. Råstofdepartementet samarbejder løbende med Danmarks Meteorologiske Institut (DMI) om myndighedsrådgivning og opgavevaretagelse, især i forbindelse med selskabsaktiviteter på råstofområdet, herunder oliespildsmodellering. Dette samarbejde er forankret i en aftale mellem Råstofdepartementet og Energi-, Forsynings- og Klimaministeriet indgået i 2015.

Sundhed

Grønland og Færøerne deltager, ligesom Danmark, i nordiske arbejdsgrupper og mødefora på sundhedsområdet. Grønland deltager derudover i arktiske arbejdsgrupper og mødefora på området. Der er fortsat fokus på forebyggelsesområdet og helseberedskabssamarbejde. Grønland og Færøerne deltager i den nordiske helseberedskabsgruppe Svalbardgruppen, hvor Danmark også er medlem. Beredskabet udvikles løbende gennem samarbejdsaftaler med nordiske og arktiske partnere om sundhedsydelse i akutte situationer. Nordisk Ministerråd har besluttet at justere det permanente mandat for Svalbardgruppen.

Grønland og Færøerne deltager desuden aktivt i den nordiske tjenestemandsgroupe på alkoholområdet, hvor Danmark også er medlem. Alkoholmisbrug er den største udfordring for folkesundheden i Grønland. Grønland og Færøerne deltog i et Nordisk Rusmiddelseminar i august 2016 i Island, hvor temaerne var sundhedsfremmende skoler, risikooptættelser samt tilsyn og tværsektorielle udfordringer. Desuden drøftedes det fremtidige Nordiske Rusmiddelseminars form og indhold.

Der er indgået en overordnet samarbejdsaftale mellem det grønlandske sundhedsvæsen og det islandske Landspítalið, som bl.a. skal udmøntes i et patientforløb for behandling af brystkræft. Der arbejdes aktuelt med at udarbejde aftaler for konkrete patientforløb. Dialogen mellem Grønland og Island vil fremover blive udvidet til også at gælde dialogmøder mellem embedsmænd i de to respektive sundhedsministerier. Færøerne har et tæt samarbejde med Island inden for brystkirurgi. Der er bl.a. indgået en aftale med en onkoplastikkirurg fra det islandske Landspítali, der efterfølgende har sidenhen oprettet en privatklinik, som Landssjúkrahúsið har indgået aftale med. Derudover er der mellem sygehusvæsenet på Færøerne og Landspítali indgået aftaler om behandling af færøske patienter inden for yderligere tre behandlingsformer.

Patientsikkerhed er, som i de øvrige nordiske lande, et prioriteret område i Grønland og Færøerne. Grønland og Færøerne deltog i det finsk ledede nordiske ministerrådsmøde for social- og sundhedspolitik den 27. april 2016 i Helsinki, hvor blandt andet Arjeplog-aftalen, »Overenskomsten om fælles nordisk arbejdsmarked for visse personalegrupper indenfor sundheds- og veterinærvæsenet«, blev drøftet i relation til samarbejdet mellem de nordiske tilsynsmyndigheder. Det er besluttet at ændre aftalen således, at den alene regulerer gensidig anerkendelse af sygeplejerskers og social- og sundhedsassistenter erhvervsmæssige kvalifikationer, og at anerkendelse sker på de samme vilkår, som er fastsat ved EU-direktivet om gensidig anerkendelse af erhvervsmæssige kvalifikationer. Derved sikres, at grønlandsk og færøsk uddannede sygeplejersker og social- og sundhedsassistenter kan få adgang til at arbejde i de nordiske lande på samme vilkår som EU-borgere. Nordisk Ministerråd for social- og sundhedspolitik besluttede i april 2016 at udskyde undertegnelsen af den reviderede aftale, og at vende tilbage til spørgsmålet i 2017. Grønland og Færøerne er repræsenteret i Nordisk Gruppe for Helsepersonale, som bl.a. vurderer, hvilke tilsynsoplysninger kan være formålstjenesteligt at udveksle mellem de nordiske lande, og følger implementeringen af det ændrede EU direktiv om anerkendelse af erhvervsmæssige kvalifikationer (2005/36/EF og 2013/55/EF).

Politi

Grønlands Politi udgør én samlet politikreds og er en del af dansk politi. Grønlands Politi varetager de traditionelle poli-

ti- og anklagermæssige opgaver i Grønland samt en række opgaver på vegne af andre rigsmyndigheder. Det drejer sig blandt om civilretlige opgaver for Rigsombudsmanden i Grønland, eksempelvis faderskabsager, samt nukleare målings- og varslingsopgaver for Beredskabsstyrelsen. Grønlands Politi er desuden ansvarlig redningsmyndighed for al eftersøgning og redning til lands, herunder Indlandsisen, samt mindre eftersøgnings- og søredningsoperationer i lokale farvandsområder. Endvidere har Grønlands Politi ansvaret for koordineringen af den samlede indsats ved alle ulykker og katastrofer.

Grønlands Politi har en vigtig funktion som den eneste rigsmyndighed, der er permanent til stede i alle byer i Grønland og i den internationale lufthavn Kangerlussuaq. Endvidere har Grønlands Politi deltidsansatte kommunefogeder i langt størsteparten af Grønlands bygder. Politikredsens fire politikuttere dækker hovedsageligt farvandet fra Melvillebugten i Nordvestgrønland til Grønlands sydligste punkt Kap Farvel. Politikutterne anvendes blandt andet til eftersøgning og redning, politioperative udrykningsopgaver, efterforskning og anklagerarbejde i bygder samt patruljering.

Der findes ikke formaliserede aftaler, der særligt vedrører politiets samarbejde med myndigheder i de øvrige arktiske lande. Det daglige samarbejde varetages således inden for de eksisterende internationale samarbejdsaftaler. Der ydes jævnligt gensidig retshjælp mellem Grønlands Politi og de øvrige nordiske lande i medfør af eksisterende aftaler herom.

Grønlands Politi har efter behov direkte kontakt med blandt andet sikkerheds- og politimyndighederne i Canada, herunder Royal Canadian Mounted Police. Kontakten foregår både i elektronisk form og som egentlige møder. Grønlands Politi har oplyst, at samarbejdet med de canadiske myndigheder opleves som meget positivt. Der er endvidere, med mellemrum, samarbejde med USA's forbundspoliti (FBI) om gensidig erfaringsudveksling vedrørende politiarbejde i arktiske egne samt samarbejde i konkrete sager.

Herudover har Grønlands Politi et tæt samarbejde med de amerikanske militære myndigheder på Thule Air Base, hvor politikredsens stedlige polititjenestemand har daglig kontakt med US Air Force, ligesom politimesteren og andre medarbejdere i Grønlands Politi under tjenesterejser afholder møder med bl.a. Base Commander og chefen for US Air Force Security Police på Thulebasen.

Endelig er der etableret god kontakt mellem Grønlands Politi og US Air National Guard, der i sommerhalvåret flyver operationer med udgangspunkt fra lufthavnen i Kangerlussuaq. Det giver mulighed for, at Grønlands Politi som myndighed med ansvar for lokalredning kan trække på enheder fra US Air National Guard, der er til stede i området, hvis der er behov herfor. Dette vil særligt kunne være aktuelt i forbindelse med indsættelse af politistyrker ved redningsindsatser på Indlandsisen.

Færøernes Politi udgør ligeledes en samlet politikreds og er en del af dansk politi. Færøernes Politi arbejder fortsat på en regional samarbejdsaftale med Reykjavik Politi på Island om informationsudveksling m.v. Aftalen har blandt andet afventet revisionen af den nordiske politisamarbejdsaftale, men forventes underskrevet på et møde i Island i efteråret 2016.

Færøerne har i 2014 og 2015 i forbindelse med den traditionelle grindefangst oplevet aktioner fra miljøorganisationen Sea Shepherd Conservation Society, som har flere af sine skibe registreret under hollandsk flag. Færøernes Politi har i den forbindelse i 2016 etableret kontakt til Hollands maritime politienhed med henblik på eventuelle foranstaltninger i Hol-

land, såfremt organisationen begår ulovlige handlinger under aktioner på Færøerne. Sea Shepherd Conservation Society sendte imidlertid ingen aktivister til Færøerne i 2016, hvorfor kontakten til Holland i 2016 alene blev af orienterende karakter.«

Forskning

Uddannelses- og forskningsministeren har i 2016 igangsat udarbejdelsen af en strategi for arktisk forskning, uddannelse og innovation. Formålet med strategien er at styrke Danmarks, og indirekte også rigsfællesskabets, forskning og uddannelser i og om Arktis, samt at afdække og optimere potentialet for det innovationsmæssige samarbejde mellem Danmark, Grønland og Færøerne. Strategien lanceres på den årlige Polarforsknings-konference i november 2016.

Forum for Arktisk Forskning har siden dets etablering i 2013 fungeret som et centralt organ for arktisk forsknings-samarbejde. I 2016 valgte forummet at udvide medlemskredsen. Således er Nationalmuseet, der med sin tydelige arktiske forskningsprofil falder inden for forummets målgruppe, optaget. Udenrigsministeriets arktiske ambassadør indtræder desuden i forummet med observatørstatus på linje med Færøernes landsstyre og Grønlands Selvstyre. Webportalen Isaafik Arctic Gateway (isaaffik.org), der åbnede i 2015 på initiativ af Forum for Arktisk Forskning, giver forskere og forskningsinstitutioner indblik i aktuelle og kommende ekspeditioner, forskningsbegivenheder, kurser m.v. Portalen bruges af både enkeltpersoner og forskningsmiljøer og -institutioner. I 2016 er portalen blevet udbygget for at understøtte koordineringen og planlægningen af arktiske forskningstiltag endnu bedre. Forum for Arktisk Forskning har desuden fokus på at styrke den arktiske forskning i EU's forskningsprogram Horizon 2020. Her er igangsat et strategisk arbejde med at skabe større opmærksomhed på de udfordringer, som det arktiske område står over for og som forskningen kan bidrage til at løse.

Arktisk Universitet (UArctic) er et internationalt samarbejde mellem universiteter m.fl. i den arktiske region, der i 2016 har modtaget 3 mio. kr. fra finansloven. Bevillingen går dels til UArctics mobilitetsprogram for studerende, forskere og undervisere, dels til konkrete projekter, som er udvalgt blandt forslag fra rigsfællesskabets medlemmer i UArctic. I 2016 iværksætter Uddannelses og Forskningsministeriet en evaluering af bevillingen til UArctic med henblik på at kvalitetssikre de udbudte virkemidler. I 2015 blev en ny masteruddannelse, *West Nordic Studies, Governance and Sustainable Management*, lanceret som en del af UArctic i et samarbejde mellem Universitetet i Færøerne, Universitetet i Grønland, Universitetet i Akureyri, Island, og Nord Universitet i Nordnorge. I det nordiske samarbejde har NordForsk, et samarbejdsorgan under Nordisk Ministerråd, i 2016 etableret fire nye, tværfaglige Nordic Centres of Excellence inden for det arktiske område med et budget på i alt 112 mio. norske kr. Uddannelses- og Forskningsministeriet bidrog med 5 mio. kr. Den europæiske KIC (Knowledge and Innovation Community) on RawMaterials, som GEUS deltager i med midler bevilget af Uddannelses- og Forskningsministeriet, har siden starten i 2014 igangsat projekter for over EUR 20 mio., afholdt flere netværks- og matchmaking-arrangementer samt etableret seks co-location centers, heriblandt et nordisk center i Luleå, hvor GEUS er partner.

I efteråret deltog den danske uddannelses- og forskningsminister, den grønlandske naalakkersuisoq for uddannelse, kultur, forskning og kirke og den færøske landsstyrekvinde

for uddannelse, forskning og kultur i Arctic Science Ministerial i Det Hvide Hus i Washington. Mødekredsen inkluderer ministre fra de otte arktiske stater, ikke-arktiske stater med væsentlig arktisk forskningsaktivitet, EU, Australien samt repræsentanter fra arktiske folkeslag. Det er planen, at mødet skal munde ud i en fælleserklæring.

Erhvervsamarbejde og handel

Kongeriget arktiske strategi har haft som én af sine målsætninger at bidrage til at styrke den økonomiske udvikling og integrationen af Arktis og Nordatlanten i international handel. Udfordringerne er mange: finansiering af erhvervsprojekter, små hjemmemarkeder, store afstande – internt i regionen og til de vigtigste eksportmarkeder, manglende integration i internationale handelsaftaler mv.

En grønlandsk-dansk arbejdsgruppe vedrørende erhvervsamarbejde og kommercielle investeringer i Grønland blev nedsat i 2013 og udgav sin rapport i februar 2015. Rapporten fokuserer på udvikling af erhvervsamarbejdet mellem Danmark og Grønland på kommercielle vilkår inden for råstofsektoren og turismeområdet samt øget myndighedsamarbejde. Som led i at styrke adgangen til finansiering til kommercielle og sunde projekter i Grønland er der arbejdet med flere finansieringsinstrumenter. Der er bl.a. skabt finansieringsmuligheder under Vækstfonden, Nordisk Investeringsbank (NIB) og Europæisk Investeringsbank (EIB). Vækstfonden har haft løbende dialog om flere mulige investeringsprojekter i Grønland og på Færøerne. NIB har etableret en særlig arktisk lånefacilitet på EUR 500 mio. EIB er særlig relevant som kilde til medfinansiering af større projekter og deltager – som det første grønlandske engagement – i finansieringen af Hudson Resources mineprojekt White Mountain ved Kangerlussuaq.

Integrationen i international handel kræver tættest mulig tilpasning til internationale handelsregler og forpligtelser, herunder især WTO-regler. Strategien sigter endvidere mod at bevare – og så vidt muligt – udvide præference-adgangen

for varer for Grønland og Færøerne til EU og tredjelande, herunder ved indgåelse af aftaler om gensidig frihandel mellem henholdsvis Grønland og Færøerne – og tredjelande.

Færøerne og Grønland har særligt en interesse i at styrke og udvikle handelssamarbejdet med tredjelande på fiskeriområdet. Det gælder i forhold til EU og tredjelande, som EU og dermed Danmark har frihandelsaftaler med, ligesom det gælder andre relevante markeder.

Mens Danmark er en del af EU's toldområde, er Færøerne og Grønland særskilte toldområder inden for Kongeriget. Arbejdet med at indgå handelsaftaler vil derfor i høj grad skulle drives af relevante myndigheder i Færøerne og Grønland med Danmark (Udenrigsministeriet) som aktiv medspiller. Derfor er der løbende dialog mellem henholdsvis Danmark og Færøerne og Danmark og Grønland om dansk bistand ifm. indsatser, der kan forbedre markedsadgangen til vigtige eksportmarkeder.

Færøerne indgik således i december 2014 med bistand fra Udenrigsministeriet en frihandelsaftale med Tyrkiet, som skal sikre Færøerne større eksport af især laks og pelagiske fisk. Færøerne har påbegyndt en dialog med Kommissionen om en mulig modernisering af den eksisterende handelsaftale med EU. Fra dansk side har man over for EU støttet Færøernes ønsker herom.

Grønland er ved at afslutte en kortlægning af internationale samhandelsprioriteter og væsentlige toldbarrierer. Kortlægningen skal skabe grundlaget for grønlandske handelsfremmeindsatser, herunder indledning af forhandlinger om bilaterale handelsaftaler med prioriterede markeder. Udenrigsministeriet vil bistå Grønland i disse bestræbelser.

Hermed slutter redegørelsen.
